

1. **Vanaf parkeerplaats** voor VVV kantoor **RA. GB, Plechelmusstraat.**
2. **Bij einde weg** oversteken en **LA** fietspad oprijden, **Bentheimerstraat.**
3. Na ca. 40 m. **RA,** onverhard fietspad, **Peulkespad. A**

Kerkenpaden, duivels en Hellehonden

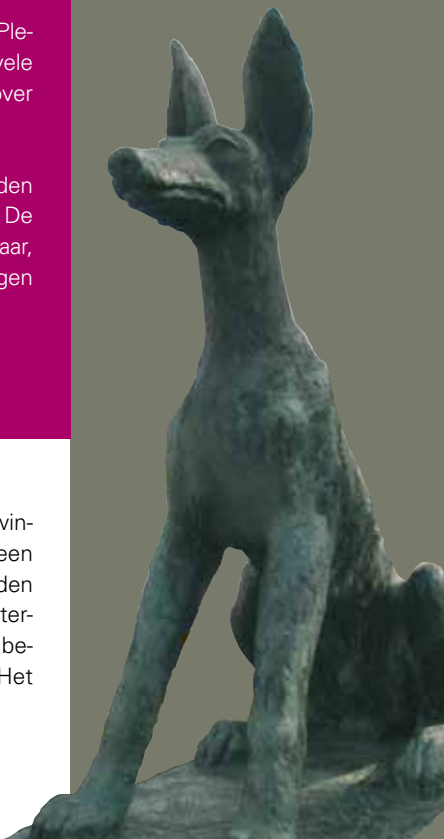
Op deze route met start en eindpunt bij de VVV in De Lutte, Plechelmusstraat 14, komt u onder meer door Losser en langs vele Mariakapellen en landkruisen. Een deel van het traject voert over oude kerkenpaden.

Gezien de lengte van deze fietstocht (39 km) is het aan te raden voldoende eten en drinken voor onderweg mee te nemen. De meeste wegen en fietspaden zijn het hele jaar goed berijdbaar, met uitzondering van enkele korte stukken onverharde wegen en paden.

Meer informatie over De Lutte vindt u op www.vvdinkeldal.nl

A Mariabeeld Peulkespad

De eigenaresse en bewoonster Liesbeth Segerink van de winkel "Het Tolhoes" (hoek Bentheimerstraat /Peulkespad) is een Mariavereerster. Zij heeft besloten om een van haar beelden een plekje te geven links van het Peulkespad tegen de achtermuur van de winkel. Daar staat Maria op een zandsteen, beschermt door een symbolisch hekwerk en een koperen afdak. Het beeld is in oktober 2006 in stilte ingezegend.

4. **Einde pad RA. GB, Hanhofweg.** **B C**

5. **Einde weg RA, Beuningerstraet.**
D

6. **Bij landkruis LA, Lossersedijk.**

7. **RD, vlak voor 2de weg RA het fietspad langs Lossersedijk oprijden.**

Pas op: fietspad langs weg voorbij onderdoorgang viaduct autosnelweg A1 niet volgen naar rechts, maar op Lossersedijk **RD** verder rijden richting Losser.

8. **1ste door twee gescheiden betonbanen verharde weg RA voorbij erve Binckhorst bij ANWB wegwijzer 66364. Wordt onverharde weg. Snoeyinksweg.** **E**

9. **Einde weg LA. GB. Lutterstraat.** *Voorzichtig, drukke weg! Bij knik in de weg in richting "Doorgaand verkeer" verder rijden.*

B Mariakapel De Lutte

Nabij het hoogste punt van de Hanhover Es staat een Mariakapel. Naast de kapel staat een oude eikenboom. Vlak achter de kapel is een diepe vallei die naam 'de hel' draagt. Op deze plek liep vroeger de dodenweg of liekweg, waarlangs vanaf de tijd van Karel de Grote overledenen vervoerd werden naar het kerkhof in Oldenzaal. In de eikenhouten topgevel is een hartje uitgespaard. In de de top is een gevelteken geplaatst met kruis (geloof), wiel (jaarring) en een halve maan.

C De Hanhof

De eerste boerderij rechts op enige afstand rechts van de weg (nr. 18) wordt voor het eerst genoemd in 1440 maar is al veel ouder. De Hanhof ('hoge hof') is de hoofdhof van de Roorderheurne, een van de vier 'heurnes' (wijken) van De Lutte. Volgens de overlevering hadden de bewoners van de boerderij niets op met het christelijk geloof en bleven ze van alle inwoners van De Lutte het langst heideneen. Dat was vrij riskant want op het vasthouden aan de heidense religie stond in de Middeleeuwen de doodstraf! Het zou rond de Hanhof overigens geducht spoken.

D Landkruis De Lutte

Op de hoek van de Beuningerstraet en de Lossersedijk is het eerste landkruis van De Lutte in 1958 opgericht. In de beginjaren werd hier jaarlijks gebeden voor een voorspoedige oogst. Dit gebruik is helaas in de vergetelheid geraakt. Het kruis is gemaakt van streekeigen hout. De topgevel is voorzien van

een spitsboog en op de top is een gevelteken met kruis, wiel, kelk en halve maan geplaatst. Het eerste corpus werd in 1980 gestolen. Met veel inspanning van de noabers van het kruis kon een nieuw corpus worden aangeschaft. Op 6 december 1998 is het landkruis opnieuw ingewijd.

E Mariakapel

In 1998 is de Mariakapel in opdracht van de eigenares van het nabij gelegen erf Oald Luttkihoes (mevrouw Kristen-Gref-tenhuis) opgericht. Zij wilde daarmee dankbaarheid betuigen namens verschillende generaties van de familie, die het omliggende land hadden bewoond en bewerkt.

In de kapel hangt een schilderij met de afbeelding van Maria van Altijddurende Bijstand. Vroeger hingen dergelijke afbeeldingen vaak in boerderijen boven de deuren van kamers. Aan de rechterzijde van de kapel staat een gedenkplaat met de namen van de oorspronkelijke bewoners.

F Kruisbeeld aan de zijgevel kerk

Rechts van de weg hangt aan de zijgevel van de Maria Geboortekerk een groot, houten kruisbeeld. Dat is in juni 1989 aan de pastoor aangeboden tijdens zijn 25-jarig priesterjubileum. Het kruis komt uit een Duits klooster dat in 1810 is opgeheven. De parochie van Losser heeft een deel van de kloosterinboedel gekregen. Het kruisbeeld heeft eerst een tijd op het kerkhof aan de Scholtinkstraat gestaan. Woningbouw rukte op en de begraafplaats moest plaats maken voor woningen. Het corpus is toen veilig opgeborgen op de zolder van de pastorie. In 1988/89 is deze woning verbouwd en onderdeel geworden van een parochiecentrum. Tijdens de werkzaamheden is het bijzondere corpus ontdekt en is het opgeknapt en heeft het weer een bestemming gekregen als kruisbeeld aan de kerk

G De slag om Losser

Losser was normaliter een rustig boerendorpje maar op een zondag in 1894 haalde het dorp de landelijke kranten vanwege een flinke vechtpartij. Zo'n vijftig socialisten ('rooien') waren van elders naar Losser gekomen om tegen sociale wantoestanden te demonstreren. De kordate burgemeester Warnars was van hun komst op de hoogte gesteld. Vanuit Oldenzaal had men hem assistentie aangeboden. Warnars had dat van de hand gewezen. Hij meende dat varkentje wel samen met zijn dorpsveldwachter Straatsburg te kunnen wassen. Dat was een foutje. De betogers lieten zich niet intimideren en maakten zelfs gebruik van vuur-

10. *Op rotonde 3de weg RA, Gronaustraat.* **F**

11. *2de weg LA, Raadhuisstraat.*

12. *2de weg RA, Teylersstraat.* **G**

13. *1ste weg LA, Torenstraat.*

14. *RA, vanaf plein de weg in de rechterhoek inrijden.* **GB**, *Martinusplein.*

15. *Einde weg RA, Bernhard Leurinkstraat.*

16. *In bocht naar links RD. Naamswijziging weg, Sportlaan.*

17. *1ste weg RA, Gildehauserweg.*

18. **1ste weg RA.**
*Verhard fietspad,
Kopshofweg. H*
19. **1ste onverharde
fietspad LA,**
Hasseltpad.
20. **Einde fietspad LA.**
*GB, Ravenhorster-
weg.*
21. **1ste onverharde
fietspad RA. GB,**
Welppad.
22. **Einde pad LA.** *Ver-
hard fietspad naar
links volgen. GB,
Schoklandweg. I*
23. **Einde pad RA. GB,**
Drielandweg.
24. **2de weg RA. GB,**
Beerninksweg.
25. **1ste weg LA,**
*Ruhenbergerweg.
J*
26. *Bij Mariakapel RA,*
Welpeloweg. K
27. **RD, naamswijzi-
ging weg, Willem
Gamestraat.**

wapens. De veldwachter werd uitgeschakeld door een kogel in zijn schouder en de burgemeester had een kogelgat in zijn jas te betreuren. Omdat de burgemeester het onderspit dreigde te delven, keerde de dorpsbevolking zich massaal tegen de demonstranten waarbij het gebruik van landbouwgereedschap niet werd geschuwd! De demonstranten moesten ijlings met bebloede koppen het veld ruimen. Een van hen overleed zelfs een maand later aan de opgelopen verwondingen.

H Dorpsbleek Losser

Op het punt waar u hierna linksaf gaat, ligt rechts de nog geheel in originele staat verkerende dorpsbleek uit 1774 waar vroeger het linnen gebleekt werd. De meeste dorpen in regio hadden vroeger zo'n bleekveld.

I Dinkel

U rijdt nu een stukje langs het hier flink meanderende riviertje de Dinkel dat in Westfalen ontspringt tussen Ahaus en Coesfeld en 93 km lang is. Daarvan liggen 46 km in Twente. Het is een echte regenrivier met een buitengewoon grillige waterstand.

J Mariakapel Losser

Rechts op de hoek van de Ruhenbergweg en de Welpeloweg staat een Mariakapel die in 1946 is gebouwd in opdracht van de familie Bulters. De kapel is opgericht uit dankbaarheid voor de gezonde terugkeer van hun twee zonen uit de Tweede Wereldoorlog. De hechtheid van de buurtschap kwam tot uiting in de gezamenlijke bijdrage in de kosten. Midden jaren '80 van de vorige eeuw is het oorspronkelijke Mariabeeld gestolen. Deze is vervangen door een icoon van Maria met kind en twee engelen.

K Schuttersmonument

Rechts op de hoek van de Welpeloweg en de Invalsweg staat een landkruis. Uit dankbaarheid dat haar zoon gezond terug was gekeerd uit de Tweede Wereldoorlog heeft mevrouw Huttenhuis uit Overdinkel een landkruis laten oprichten. Het kruis wordt ook wel schuttersmonument genoemd, omdat de zoon van mevrouw Huttenhuis lid was van de schuttersvereniging Overdinkel. Deze vereniging verzorgt het onderhoud en legt op de laatste zondag van de maand juni een bloemenkrans.

L Mariakapel

Rechts van de weg in het Gerardus Majellapark van het kerkebos staat een aan Maria gewijde kapel. Het is een zogenaamde

“rustaltaar” uit 1912. Tijdens processies wordt daar even gestopt om de deelnemers aan de processie te zegenen.

M Mediteren in een doolhof

In het kerkbos dat in 1912 is geplant, bevindt zich een open ruimte en daar achter weer een stuk bos. In dit achterste stukje bos ligt een doolhof. Een aantal vrijwilligers legde dit doolhof in 2003 aan. Het staat symbool voor de levensweg. Iedere keer dat het pad van richting verandert, wordt u stilgezet bij de wendingen in uw levensloop. In de veertien hoekpunten van het pad staan kunstwerken van kunstenaar Adrie Arendsman uit Enschede. De kunstwerken hebben als thema: waarden en normen. De eerste zeven kunstwerken zijn gemaakt van brons, de volgende zeven van glas. Eigenlijk kunt u niet verdwalen in het doolhof. Als u het pad volgt, bereikt u altijd het midden. Hier vindt u een koepel en kunt u door een gat in het dak van het paviljoen naar uw stukje van de hemel kijken.

- 28. **RD**, kruising met **Hoofdstraat** recht oversteken, **Pas-toor van Laakstraat**. **L M**
- 29. **RD**, naamswijziging weg, **Glanestraat**.
- 30. **1ste weg RA**. *Onverhard fietspad langs onverharde weg. Wordt verharde weg, **Rotermansweg**.*
- 31. **Einde weg links aanhouden**. **GB, Goormatenweg**.
- 32. **Einde weg RA**. *Verhard fietspad, **Gronausestraat**.*
- 33. *Na ca. 50 m.* **1ste weg LA, Zoekerweg**.
- 34. **1ste weg (schuin) naar rechts, **Wensinkweg**.**
- 35. **Einde weg RA, Bode-Erfweg**.
- 36. **Einde weg LA, Leusinkweg**.
- 37. **Einde weg RA, Deppenbroekweg**.

38. Einde weg LA, Broekhoekweg.
Voorzichtig met oversteken, drukke weg! **N**

39. Bij rotonde RD, Voswinkelweg.

Pas op: bij einde fietspad linksaf weg oversteken en naar rechts verder rijden aan de overkant van de weg.

40. Bij rotonde Osseplein links aanhouden. GB, Oldenzaal-sestraat. **O**

N Mariakapel

Tussen het fietspad en de weg staat links een Mariakapel. Deze kapel werd in de 30-er jaren van de vorige eeuw door Frans Elderink op eigen grond gebouwd. Oorspronkelijk stond een icoon in de kapel maar die is in 1989 vervangen door een Maria-beeld afkomstig uit de Maria Geboortekerk in Losser. Aan een van de wanden hangt een bijzondere rozenkrans. De Mariakapel staat op privéterrein. Respecteer s.v.p. de privacy van de bewoners.

O Mariakapel Erve Becks

Links van de weg staat in de tuin van Oldenzaalsestraat 129 op het erve Becks of Krab (eeuwenoude naam voor de boerderij) een Mariakapel die in opdracht van eigenares mevrouw Becks is opgericht. De kapel is in 1938 ingewijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de kapel een plek om kaarsen op te steken en te bidden voor vrede. Aan het einde werd de kapel door een Engelse jager beschoten, die het gemunt hadden op de aanwezige Duitse troepen. Wonder boven wonder is de kapel niet verwoest, ook al ontplofte een granaat onder Maria's voeten. In 1946 kwam een meisje uit de buurt onder een auto. Door de buurtbewoners werd er toen elke avond bij de kapel gebeden. De bewoners waren God dankbaar toen het meisje uiteindelijk weer herstelde.

P Mariakapel Koop

Links op enige afstand van de weg op het erf van familie Koop aan de Koopsweg 7 in De Lutte staat sinds 1960 Maria in een houten kapel, en wel een boomstam. De families Koop in deze omgeving zijn bijna allemaal afkomstig uit de klompenindustrie. Bij het omhakken van een boom is toevallig ontdekt dat in het onderste deel van de stam, die door bliksem was getroffen, door regeninlaat een holte is ontstaan. En als je de stam omdraaide had deze een kapelvorm; een veilig onderkomen voor Maria. De Mariakapel staat op privéterrein. Respecteer s.v.p. de privacy van de bewoners.

Q Scholtenfleur

Aan de moderne gebouwen is het niet te zien, maar toch is het erf Koopsweg 13 (links van de weg) van oorsprong al zeer oud. In het het jaar 802 werd de boerderij door keizer Karel de Grote geschonken aan het klooster van Werden, ten zuiden van Essen in het Ruhrgebied.

R Courantenpaal

Bij de kruising van de Postweg met het Lossers Voetpad stond vroeger de "courantenpaal". De Postweg was eeuwenlang in gebruik voor het vervoer van post van Amsterdam via Deventer naar Duitsland. Post en kranten voor Oldenzaal werden aan de paal gehangen en vanuit Oldenzaal opgehaald.

S Duivelssteen

Op korte afstand voorbij de kapel ligt links van de weg een grote zwervsteen. Deze 'Duivelssteen' is een 'laaksteen' die al sinds

41. Voorbij de kapel
2de weg RA,
Koopsweg. P Q

Pas op: inrit van zorginstelling Losserhof telt niet mee!

42. **Einde weg LA,**
Postweg.

43. **1ste weg RA**
bij snelheidsremmers. Onverhard fietspad, Lossers Voetpad. R S

44. **Einde fietspad RA.**
GB, Schapendijk.

45. **RA** in haakse bocht naar links. Deels onverharde weg, **Haermansweg**. **T**

46. **Bij landkruis RA**. Onverharde weg. **GB, Haermansweg**.

47. **Einde weg LA**. **GB, Postweg**.

48. **1ste weg LA**, **Stadsweg**.

de Middeleeuwen de grens tussen de marken Berghuizen en De Lutte markeert. Volgens vele legenden zou het hier geducht spoken. Het schijnt vooral een favoriete plek te zijn van de duivel die hier verschijnt om passanten lastig te vallen maar u kunt er ook een grijs veulen tegenkomen. Niets bijzonders, zult u denken, maar het beest pleegt zich vliegend te verplaatsen. Wie kort voor middernacht op de steen plaats neemt zou klokslag 12 uur plotseling in de tegenovergestelde richting zitten.

T Landkruis

Het landkruis aan de Haermansweg staat op het hoogste punt van de Boerskotten. In 1946 is het kruis in opdracht van mevrouw Baurich-ter-Essink uit Oldenzaal opgericht uit dankbaarheid, omdat haar gezin de oorlog goed had doorstaan. Het hout van het statige landkruis is afkomstig van het landgoed Boerskotten. Het corpus is van koper en is in de loop der tijd mooi van kleur veranderd.

U Landgoed De Wilmersberg

Wordt in 1440 voor het eerst in een schriftelijke bron (het Lutter markeboek) vermeld als 'kote', wat kleine boerderij betekent. In de 20-er jaren van de vorige eeuw werd er een villa gebouwd voor de textielabrikant Blijdenstein. Tegenwoordig is er het gerenommeerde Hotel-Restaurant De Wilmersberg in gevestigd.

49. **RD**, voorbij spoorwegovergang naamswijziging weg, **Rhododendronlaan**.

50. **Einde weg RA, Kruisseltlaan**.

U V W

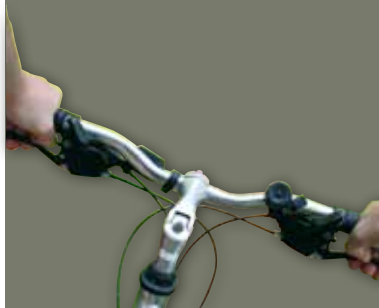
51. **1ste weg RA** voorbij **Mariakapel, Farwickweg**.

V Monnikhof

De Luttermarke gold als de belangrijkste marke van Twente. Als er in andere marken onoplosbare problemen waren, moest men bij de Luttermarke om advies vragen. Vanwege de omvang was de Luttermarke verdeeld in 4 'heurnen', de Molterheurne (het dorp De Lutte ligt in die heurne), de Roorderheurne, de Hengelerheurne en de Elfterheurne. In elke heurne diende een boerderij als bestuurscentrum. Dat was de hoofdhof. Boerderij de Monnikhof was de hoofdhof van de Elfterheurne. De Monnikhof was tijdens de Middeleeuwen één van de belangrijkste boerderijen van noordoost Twente en de Elfterheurne is er zelfs naar genoemd want de boerderij heette oorspronkelijk 'Elviteri'. Die naam zou volgens sommige heemkundigen 'elfenbos' kunnen betekenen.

W Mariakapel

Links van de weg staat een Mariakapel. Deze is in het Lourdesjaar 1958 geplaatst in opdracht van de congregatie Missionarissen van Scheut die destijds verderop aan de Kruisseltlaan een onderkomen hadden. Oorspronkelijk hing er een afbeelding van Maria in de kapel, afkomstig van de St. Plechelmuskerk in De Lutte. Nadat dit was gestolen, werd het door de huidige afbeelding vervangen, voorstellende Maria, moeder van smarten. Deze afbeelding is afkomstig van het nabijgelegen erve Beernink. Vroeger hingen op veel boerderijen in de regio zulke afbeeldingen boven de deuren van de kamers.

52. *1ste weg LA, Lutterkerkpad.* **X**

53. *In 2de bocht LA. naamswijziging weg bij ANWB wegwijzer 20667, Fleerderhoekpad.*

54. *1ste onverharde fietspad RA, Fleerderhoekpad.*

55. *Einde pad LA. GB, Kerkplein.* **Y**

56. *Einde Kerkplein LA. GB, Plechelmusstraat.*

Z

EINDPUNT ROUTE

X Lutterkerkpad

Dit is één van een hele reeks paden die al eeuwenlang, en zelfs nu nog wel, werden gebruikt door de boeren tot uit de verre omtrek om naar de kerk te gaan. Op een landkaart is goed te zien dat er zulke paden uit alle windrichtingen naar De Lutte lopen.

Y De Hellehond

Aan het einde van het Kerkplein ziet u rechts een bronzen beeld van een hond. Het beeld stelt de Hellehond van de Tankenberg voor. Dit beest spookte daar vroeger rond. Mensen waren zo bang voor de hond met de gloeiende ogen dat zij zich's avonds niet buiten waagden. De hellehond was een spookdier dat ongeluk en de dood aankondigde. Als men de hond hoorde blaffen, ging men ervan uit dat er binnenkort een sterfgeval zou zijn. Volgens de Germaanse mythologie vergezelden hellehonden de oppergod Wodan en de godin Holda op hun nachtelijke rit door het luchtruim. Niet iedereen was bang voor de hellehond. Een boer uit De Lutte is ooit het gevecht met het beest aangegaan. De hond vluchtte, maar het gevecht kwam de boer duur te staan. Eenmaal thuis kreeg hij zweren en werd hij zwaar ziek. Hoe het met de boer is afgelopen weet geen mens.

Z Erve Boerrichter

De monumentale boerderij waarin tegenwoordig de VVV is gevestigd, werd oorspronkelijk erve Varwick genoemd en stond later bekend als Boerrichter. De marke-of boerrichter van De Lutte woonde hier. Tijdens de 18de eeuw deed de boerderij ook dienst als kerkgebouw voor de vele katholieke gelovigen uit de omgeving. Tot 1736 toen pastoor Nieuwenhuis hier begon met het houden van erediensten, moest men daarvoor naar Oldenzaal. Op het terrein van Erve Boerrichter werd in 1785 de eerste kerk van De Lutte gebouwd. Het was een grote schuur zonder toren en andere uiterlijke kenmerken van een kerkgebouw. Dat was destijds namelijk niet toegestaan. In 1831 werd de oude kerkschuur vervangen door een echte kerk op de plaats van het huidige kerkgebouw.